

Novi doktor znanosti

Miha Šimac

Vojaški kurati iz osrednjih slovenskih dežel v avstro-ogrskih oboroženih silah v prvi svetovni vojni. Mentor Bogdan Kolar. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, 2013, XVI + 578 str.

Doktorsko delo mladega raziskovalca Miha Šimca je imelo prvotno naslov Vojaški kurati iz osrednjih slovenskih dežel v avstro-ogrskih oboroženih silah, s poudarkom na času prve svetovne vojne 1914–1918. Na predlog Komisije za doktorski študij UL je bil naslov doktorskega dela nekoliko spremenjen. Tako preoblikovani naslov je komisija potrdila na 16. seji dne 23. marca 2011. Kandidat je doktorsko delo oddal aprila 2013, to je dve leti po tem, ko je bila tema potrjena. Zagovarjal ga je dne 19. junija 2013.

Doktorsko delo je pripravljeno strukturirano in pregledno. Uvodni del vsebuje opis stanja raziskav s tega področja, problematiko virov in literature, metodologijo dela in strukturno razdelitev. V nadaljevanju avtor na kratko oriše razmere v habsburški monarhiji do konca prve svetovne vojne in še posebej v slovenskih deželah, pri tem pa daje večji poudarek mestu Cerkve in skrbi za izobraževanje duhovščine. Nato preide na oris mesta vojaške duhovščine v habsburških oboroženih silah (pogl. 4. in 5), posebej duhovnikov iz slovenskih dežel (pogl. 6). Krajše poglavje (pogl. 7) predstavi izbruh prve svetovne vojne, to pa je uvod v osrednji del doktorskega dela, kateremu sledi več poglavij, ki obravnavajo vojaške kurate v aktivni službi (pogl. 8), število kuratov v habsburških oboroženih silah (pogl. 9) in pastoralne dejavnosti vojaške duhovščine (pogl. 10 in 11) v ožjem pomenu besede. To je osrednje mesto doktorskega dela in s tem celotne razprave. Posebno poglavje (pogl. 12) je namenjeno odnosu vojaških oblasti in vojakov do kuratov, pohvalam in kritikam njihovega dela. Dve poglavji posebej obravnavata razmere, ki so nastopile za vojaške kurate v zadnjem letu vojne (pogl. 13) in procesom ob razpadu monarhije in ob prehodu v novo južnoslovensko državo (pogl. 14). Dodani so še kratki biogrami vojaških kuratov, ki so bili obravnavani na poprejšnjih straneh (pogl. 15); s tem se je avtor izognil pogostnemu ponavljanju podatkov o kuratih, ki so omenjeni na posameznih straneh razprave. Kakor se zahteva od resnega znanstvenega dela, disertacija na začetku predstavi seznam uporabljenih kratic in krajšav, kazalo in pregled tabel, dodan je povzetek v slovenskem in v angleškem jeziku, ključne besede in obsežen seznam virov in literature.

Primerjava z drugimi okolji, tudi v širšem nemško govorečem prostoru, je pokazala, da slovenski zgodovinarji temu vidiku delovanja cerkvenih ustanov na Slovenskem doslej niso namenili zadostne pozornosti. Pomanjkljivo je bilo tudi poznavanje organiziranosti vojaške pastoralne službe nasploh. Zato je doktorsko delo M. Šimca izvirno tako po svoji zasnovi kakor po metodah obravnave in po pridobljenih ugotovitvah.

Doktorsko delo je odgovorilo na hipoteze, ki jih je avtor postavil v dispoziciji: znanje jezikov in sposobnost vključevanja v različna okolja, iz katerih so izhajali vojaki, je bila prednost kuratov iz osrednjih slovenskih dežel; po primerjavi z drugimi škofijami so »slovenske« škofije glede na število vernikov in duhovnikov dajale nekoliko večji delež kuratov kakor druge škofije. Zaradi vpoklica tolikšnega števila duhovnikov so čutile posledice druge oblike pastoralnega dela, nove naloge pa so morali prevzemati tudi duhovniki, ki so ostali v župnijski pastoralni, saj so bili mnogi med njimi zaposleni pri pastoralni oskrbi enot na njihovem ozemlju. Vojne razmere so se poznale v delu teoloških izobraževalnih ustanov, ker so bili nekateri učitelji vpoklicani kot kurati, vpoklic pod orožje pa je zadel večje število študentov. Pri ocenjevanju delovanja vojaških kuratov se je pokazalo, da so nekateri izstopali po svojem delu za enote, v katere so bili dodeljeni, in so za to prejemali priznanja pristojnih vojaških in cerkvenih oblasti. Manjše število kuratov se je v zgodovino zapisalo kot manj primernih za takšno obliko duhovniškega delovanja; to se je pokazalo v nezadovoljstvu oblasti in tudi vojakov. Opravljena raziskava ni odkrila, da bi imeli tisti duhovniki, ki so vstopali v vojaško službo, kako posebno pripravo ali študij za delo, katerega so morali prevzeti zaradi vojnih razmer. Čeprav je avtorjeva pozornost veljala predvsem vojaškim kuratom katoliške skupnosti, je v svoje delo primerjalno vključil tudi podatke o kuratih drugih verskih skupnosti.

Bogdan Kolar